

**Opinia do ustawy o Krajowej Szkole Sądownictwa i Prokuratury
(druk nr 358)**

I. Cel i przedmiot ustawy

Przedkładana Senatowi ustawa wprowadza nowy model szkolenia kadr sądów i prokuratur. Zakłada on szereg zasadniczych zmian w dotychczasowych zasadach kształcenia przyszłych sędziów, prokuratorów, referendarzy sądowych i asystentów (sędziów i prokuratorów). Nowy system nie przewiduje:

- kształcenia w formie aplikacji pozaetatowej,
- kształcenia w formie zdecentralizowanej,
- asesury sądowej, jako etapu na drodze do objęcia stanowiska sędziego,
- aplikacji referendarskiej.

Ustawa w miejsce Krajowego Centrum Szkolenia Kadr Sądów Powszechnych i Prokuratury tworzy Krajową Szkołę Sądownictwa i Prokuratury. Krajowa Szkoła będzie prowadziła aplikacje: ogólną, sędziowską i prokuratorowską oraz szkoliła i doskonaliła zawodowo sędziów i prokuratorów oraz wszystkich innych pracowników sądów i prokuratur.

Nadzór nad Krajową Szkołą będzie sprawował Minister Sprawiedliwości, w zakresie zgodności działania z przepisami ustaw i statutem. Dotychczasowy istotny wpływ Ministra na skład Rady Programowej został ograniczony, w celu zapewnienia jej większej niezależności od władzy wykonawczej.

Organami Krajowej Szkoły będzie Rada Programowa i Dyrektor. Ustawa szczegółowo reguluje zasady ich powoływania, odwoływania oraz obowiązki i uprawnienia.

Szkolenie w ramach aplikacji będzie się składało z dwóch etapów, z (trwającej rok) aplikacji ogólnej oraz (trwającej cztery i pół roku) aplikacji sędziowskiej lub (trwającej dwa i pół roku) aplikacji prokuratorowskiej.

Nabór na aplikację ogólną będzie się odbywał w drodze dwuetapowego egzaminu konkursowego, który składać się będzie z pisemnego testu z wiedzy z poszczególnych dziedzin prawa oraz pracy pisemnej sprawdzającej umiejętność stosowania argumentacji prawniczej, zasad wykładni oraz kwalifikowania stanów faktycznych.

Ukończenie aplikacji ogólnej będzie uprawniało do wnioskowania o kontynuowanie szkolenia na aplikacji sędziowskiej lub prokuratorskiej albo do ubiegania się o stanowisko referendarza sądowego, asystenta sędziego lub asystenta prokuratora.

Aplikacja sędziowska będzie się składała z dwóch etapów. Pierwszy z nich będzie trwał 30 miesięcy i będzie obejmował zajęcia w Krajowej Szkole oraz praktyki w poszczególnych wydziałach sądów powszechnych oraz w innych instytucjach związanych z wymiarem sprawiedliwości. Etap ten będzie kończył się egzaminem sędziowskim złożonym z części pisemnej (zadania praktyczne) i ustnej (kazusy).

Okres kolejnych 24 miesięcy to staż, odbywany na stanowiskach asystenta sędziego oraz referendarza sądowego.

Aplikacja prokuratorska trwająca 30 miesięcy będzie obejmować zajęcia w Krajowej Szkole oraz praktyki. Po tym czasie nastąpi egzamin prokuratorski, przeprowadzany na analogicznych do egzaminu sędziowskiego zasadach. Aplikanci, którzy uzyskają najwyższą liczbę punktów będą mogli liczyć na propozycję pracy na stanowisku asesora powszechnej jednostki organizacyjnej prokuratury.

W dalszych przepisach ustawa określa prawa i obowiązki aplikantów. Określa warunki dotyczące zawieszenia aplikanta (obligatoryjne lub fakultatywne), podstawy skreślenia go z listy aplikantów, przyznawania stypendium oraz jego zawieszania. W określonych ustawą przypadkach aplikant będzie miał obowiązek zwrotu pobieranego stypendium. Decyzje w tych sprawach będą należały do Dyrektora Krajowej Szkoły.

Aplikanci będą mogli być nagradzani (finansowo lub pisemną pochwałą) za szczególne osiągnięcia lub wykonywane na rzecz Szkoły zadania, natomiast w przypadku naruszenia obowiązków lub uchybienia godności aplikanta czekają ich kary porządkowe w postaci upomnienia lub nagany.

Ustawa przewiduje uregulowanie zagadnień związanych z wyznaczeniem sędziów patronów koordynatorów oraz patronów praktyk i staży oraz wynagrodzeń dla tych sędziów.

W przepisach przejściowych i końcowych ustawa zawiera przepisy, które pozwolą obecnym asesorum sadowym, referendarzom i asystentom sędziów zdecydować o ich dalszym zatrudnieniu oraz określa ich możliwości ubiegania się o powołanie na stanowisko sędziego.

Przepisy te pozostaną podstawą ubiegania się o stanowisko sędziego aż do 2013 roku, kiedy pierwszy rocznik aplikantów sędziowskich zakończy swoje szkolenie prowadzone według nowych zasad.

II. Przebieg prac legislacyjnych

Projekt niniejszej ustawy został wniesiony do Sejmu przez Radę Ministrów w dniu 4 września 2008 r. W Sejmie był przedmiotem prac sejmowej Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka. Do rozpatrzenia ustawy powołana została podkomisja nadzwyczajna.

Komisja przyjęła projekt ustawy z poprawkami.

Na etapie drugiego czytania zgłoszone zostały cztery poprawki. Sejm zaakceptował dwie z tych poprawek. Jedna z nich precyzowała zasady wyboru Przewodniczącego Rady i jego zastępcy, druga zaś określiła, że Krajowa Rada Sądownictwa opiniuje kandydatów na Dyrektora Krajowej Szkoły również wtedy, gdy nie są oni sędziami.

III. Uwagi szczegółowe

1. W art. 2 w ust. 1 w pkt 2 ustawa stanowi, że do zadań Krajowej Szkoły będzie należało szkolenie asesorów sądowych. Wobec faktu rezygnacji z tej drogi dojścia do zawodu sędziego należy uznać to sformułowanie za błędne.

Propozycja poprawki:

1) w art. 2 w ust. 1 w pkt 2 skreśla się wyrazy "asesorów sądowych i";

2. W art. 10 w ust. 1 pkt 4 stanowi, że do zadań Rady należy opiniowanie składów zespołów i komisji konkursowych oraz komisji egzaminacyjnych, przepis nie wspomina o zespołach egzaminacyjnych, które opracowują zadania praktyczne i kazusy na egzamin sędziowski. Należy wyjaśnić czy jest to przeoczenie czy decyzja o charakterze merytorycznym. Dodatkową kwestią jest to, że spośród przepisów regulujących sposób powoływania tych zespołów i komisji, jedynie w przepisie art. 33 ust. 5 wspomina się o prawie Rady do opiniowania składu komisji egzaminacyjnej. Należy uzupełnić odpowiednio przepisy art. 17 ust. 3 oraz art. 17 ust. 11.

Propozycja poprawki:

2) w art. 17:

a) w ust. 3 po wyrazach "zespół konkursowy powołany" dodaje się wyrazy ", po uzyskaniu opinii Rady,"

b) w ust. 11 po wyrazach "Ministra Sprawiedliwości na" dodaje się wyrazy "zaopiniowany przez Radę";

3. W art. 12 brak przepisu, który wyraźnie stanowiłby, kiedy wygasa kadencja Dyrektora Krajowej Szkoły. Brak również przepisu regulującego sytuację w przypadku śmierci osoby sprawującej tę funkcję.

Propozycja poprawki:

3) w art. 12 dodaje się ust. 6 w brzmieniu:

"6. Kadencja Dyrektora Krajowej Szkoły wygasa w razie jego odwołania lub śmierci.";

4. W art. 14 ustawa określa przypadki, w których Minister Sprawiedliwości może zawiesić w czynnościach służbowych Dyrektora Krajowej Szkoły. Jednocześnie Minister może wyznaczyć osobę, która będzie pełniła tymczasowo obowiązki zawieszzonego w czynnościach. Przepis powinien ustanawiać, choć minimalne wymogi dotyczące takiego tymczasowego zastępcy, dlatego proponuje się następującą poprawkę:

Propozycja poprawki:

4) w art. 14 w ust. 3 dodaje się zdanie drugie w brzmieniu:

"Osoba ta powinna spełniać wymagania określone w art. 12 ust. 3.";

5. W art. 15 w ust. 2 w pkt 9 należy zastosować skrót, o którym mowa w art. 6 ust. 1.

Propozycja poprawki:

5) w art. 15 w ust. 2 w pkt 9 skreśla się wyrazy "Programowej Krajowej Szkoły";

6. W art. 16 zwraca uwagę wymieszanie różnych materii. Część przepisów odnosi się do wszystkich trzech aplikacji to jest ogólnej, sędziowskiej i prokuratorskiej, część natomiast stanowi wyłącznie o aplikacji ogólnej. Nie powinno mieć to miejsca ze względu na fakt, że sposób naboru na aplikację wskazany w przepisie odnosi się jedynie do aplikacji ogólnej. Nabór na aplikację sędziowską i prokuratorską nie następuje już w drodze konkursu, lecz w sposób określony w art. 28 i 29.

Przepis art. 16 należy uporządkować, wyraźnie zaznaczając, które przepisy odnoszą się, do której aplikacji. Nie jest też uzasadnione zastosowanie skrótu wyrażenia "nabór" skoro występuje on w ustawie w różnych znaczeniach, a w art. 17 ust. 1 w ogóle nie jest zastosowany.

Propozycja poprawki:

6) w art. 16:

a) w ust. 2 skreśla się wyrazy ", zwany dalej "naborem",",

b) w ust. 3 wyrazy "o naborze na aplikację w danym roku, określające limit miejsc na aplikację, a także ogłoszenie o naborze na aplikację" zastępuje się

wyrazami "o naborze na aplikacje w danym roku, określające limit miejsc na poszczególne aplikacje, a także ogłoszenie o naborze na aplikację ogólną";

7. W art. 17 w ust. 4 należy przeredagować pkt 2, gdyż niepotrzebnie powtórzono wymóg bycia sędzią lub prokuratorem.

Propozycja poprawki:

7) w art. 17 w ust. 4 w pkt 2 wyrazy "2 sędziów lub prokuratorów wykładowców" zastępuje się wyrazami "2 wykładowców";

8. Wymaga wyjaśnienia brzmienie art. 16 ust. 5. Z przepisu tego nie wynika jasno czy członkami zespołu konkursowego ma być jeden sędzia w stanie spoczynku i jeden prokurator w stanie spoczynku, czy tylko jedna z tych osób czy obie. Przepis nie stanowi również, kto wskazuje lub zgłasza te osoby, jako członków zespołu.

9. W art. 17 w ust. 7 w pkt 3 należy uzupełnić odesłanie:

Propozycja poprawki:

8) w art. 17 w ust. 7 w pkt 3 wyrazy "ust. 4" zastępuje się wyrazami "ust. 4 pkt 1";

10. W art. 17 w ust. 7 w pkt 6 konieczne jest doprecyzowanie następującej treści:

9) w art. 17 w ust. 7 w pkt 6 wyrazy "przestępstwo skarbowe" zastępuje się wyrazami "umyślne przestępstwo skarbowe";

11. W art. 18 w ust. 2 stanowi się, że osoby mające tę samą liczbę punktów umieszcza się na jednym miejscu na liście kwalifikacyjnej. Należy zastanowić się czy nie jest potrzebne rozwiązanie mogącego pojawić się problemu polegającego na tym, że przy określonym limicie przyjęć ostatni wolny etat przypadnie na miejsce, na którym jest dwie lub więcej osób. Czy wtedy przyjęte będą wszystkie te osoby, czy żadna z nich?

12. W art. 23 regulowana jest kwestia wydania decyzji w sprawie przyjęcia kandydata na aplikację ogólną. Osoby umieszczone na liście kandydatów zakwalifikowanych na aplikację ogólną, otrzymują taką decyzję po uzyskaniu przez Krajową Szkołę informacji z Krajowego Rejestru Karnego oraz od wojewódzkiego komendanta Policji.

Ustanawia się tryb odwoławczy od doręczonych decyzji, natomiast nie reguluje się kwestii braku takiej decyzji. Budzi wątpliwość czy osoba, której decyzji nie doręczono może przystąpić wraz z innymi do zajęć, a jeżeli nie może to, na jakiej podstawie? Ustawa nie zawiera przepisu, który uzależniałby uczestniczenie w zajęciach od otrzymania takiej decyzji.

13. Art. 21 powinien być przeniesiony i oznaczony jako art. 17a. Reguluje on kwestię opłat, które wnosi się przed przystąpieniem do konkursu.

Propozycja poprawki:

10) treść art. 21 oznacza się jako art. 17a.

14. Art. 24 i 30 zawierają identyczną treść, choć różni je umiejscowienie w ustawie. Ponieważ jednak wszystkie trzy aplikacje zostały umieszczone w jednym rozdziale przepisy należy różnicować lub jeden z nich zapisać jako przepis odsyłający.

Propozycja poprawki:

11) w art. 24 po wyrazach "obowiązków aplikant" dodaje się wyrazy "aplikacji ogólnej";

12) w art. 30 po wyrazach "obowiązków aplikant" dodaje się wyrazy "aplikacji sędziowskiej albo prokuratorskiej";

15. W art. 27 stanowi się, że osoba, która ukończyła aplikację ogólną może złożyć wniosek o umieszczanie jej na kolejnych listach szkoleniowych, nie później niż w terminie trzech lat od dnia ukończenia przez nią aplikacji. Ponieważ aplikacja ogólna nie będzie się zaczynała z określonym dniem, tylko w terminie nie później niż trzech miesięcy od dnia opublikowania listy kandydatów zakwalifikowanych na aplikację, przeto trudno przewidzieć, na jaki dzień przypadać będą w kolejnych latach dni ukończenia aplikacji. Stąd propozycja poprawki:

13) w art. 27 w ust. 1 wyrazy "także w kolejnych latach szkoleniowych, nie później niż w terminie 3 lat od dnia ukończenia przez nią aplikacji ogólnej" zastępuje się wyrazami "także w 3 kolejnych latach szkoleniowych po ukończeniu przez nią aplikacji ogólnej";

16. W art. 27 w ust. 2 wyraz "ukończenia" zastępuje się wyrazem "zakończenia";

17. W art. 31 w ust. 2 wyrazy "zajęcia i praktyki w Krajowej Szkole" zastępuje się wyrazami "zajęcia w Krajowej Szkole i praktyki zgodnie z programem aplikacji";

18. W art. 33 w ust. 6 opisany jest skład komisji egzaminacyjnej, która przeprowadza egzamin sędziowski. W pkt 6, jako pierwszy figuruje przewodniczący, przepis jednak nie określa kto go wyznacza i w jaki sposób jest on wyłaniany.

19. W art. 37 ustawa przyznaje wynagrodzenia członkom zespołów i komisji (konkursowych i egzaminacyjnych) nie wspomina jednak o osobach przeprowadzających egzaminy konkursowe zgodnie z art. 17 ust. 15 i 16.

Propozycja poprawki:

14) w art. 37 w ust. 1 po wyrazach "zespołu konkursowego" dodaje się wyrazy ", zespołu, o którym mowa w art. 17 ust. 15";

20. W art. 40:

- a) w ust. 1 w pkt 1 wyrazy "przestępstwo skarbowe" zastępuje się wyrazami "popełnione umyślnie przestępstwo skarbowe",
- b) w ust. 2 w pkt 1 wyrazy "przestępstwo skarbowe" zastępuje się wyrazami "popełnione nieumyślnie przestępstwo skarbowe";

21. W art. 41:

- a) w ust. 1 w pkt 3 wyrazy "przestępstwo skarbowe" zastępuje się wyrazami "umyślne przestępstwo skarbowe",
- b) w ust. 2 w pkt 1 wyrazy "przestępstwo skarbowe" zastępuje się wyrazami "nieumyślne przestępstwo skarbowe",

22. W art. 41 w ust. 1 ustawa decyduje, że Dyrektor skreśla aplikanta z listy aplikantów, jeżeli (pkt 7) nie przystąpił on do egzaminu sędziowskiego, jednak przepis art. 34 ust. 2 daje takiemu aplikantowi prawo do ponownego przystąpienia do egzaminu, pod warunkiem złożenia wniosku o zezwolenie na zdawanie egzaminu w późniejszym terminie.

Wymaga wyjaśnienia status takiego aplikanta, bo budzi wątpliwość to czy wykreślony z listy będzie miał prawo przystąpienia do egzaminu i otrzymania dyplomu ukończenia aplikacji.

23. W art. 41 w ust. 2 w pkt 2 wyrazy "z przyczyn nieusprawiedliwionych" zastępuje się wyrazami "bez usprawiedliwienia";

24. Zmiany wprowadzane do ustawy o prokuraturze nie obejmują zmian do art. 14, który określa warunki ubiegania się o stanowisko prokuratora. Zmiany te dotyczą redakcji przepisów dotyczących wykształcenia kandydata oraz pozycji prezesa, wiceprezesa i starszego radcy Prokuratorii Generalnej.

Propozycja poprawki:

15) w art. 57 przed pkt 1 dodaje się pkt ...) w brzmieniu:

"...) w art. 14:

- a) w ust. 1 pkt 3 otrzymuje brzmienie:
  - "3) ukończył wyższe studia prawnicze w Rzeczypospolitej Polskiej i uzyskał tytuł zawodowy magistra lub zagraniczne studia prawnicze uznane w Rzeczypospolitej Polskiej";
- b) w ust. 3 pkt 3 otrzymuje brzmienie:
  - "3) adwokatów, radców prawnych, prezesa, wiceprezesa, starszego radcy lub radcy w Prokuratorii Generalnej Skarbu Państwa, którzy

wykonywali ten zawód lub zajmowali takie stanowisko, przez co najmniej trzy lata.";

25. W art. 57 w pkt 9, w ust. 1 skreśla się wyraz "odpowiednio";

26. W art. 60 w pkt 5, zmieniane art. 149 oraz 155 należy uzupełnić o zmiany dotyczące redakcji przepisu dotyczącego wykształcenia na wzór zmiany zaproponowanej w poprawce powyżej.

Propozycja poprawki:

16) w art. 60:

a) w pkt 13, w art. 149 w § 1 pkt 3 otrzymuje brzmienie:

"3) ukończył wyższe studia prawnicze w Rzeczypospolitej Polskiej i uzyskał tytuł zawodowy magistra lub zagraniczne studia prawnicze uznane w Rzeczypospolitej Polskiej;"

b) w pkt 17 w lit. a w zdaniu wstępnym po wyrazach "w § 2" dodaje się średnik, pozostałą treść oznacza się jako tiret drugie i dodaje się tiret pierwsze w brzmieniu:

" – pkt 3 otrzymuje brzmienie:

"3) ukończył wyższe studia prawnicze w Rzeczypospolitej Polskiej i uzyskał tytuł zawodowy magistra lub zagraniczne studia prawnicze uznane w Rzeczypospolitej Polskiej;"

Beata Mandylis

Główny legislator